

Ekotoxikológia vodných ekosystémov

OSPAR Convention

Seminárna práca | november 2014

Jana Pribojová, Martin Hroch

OSPAR Convention (The Convention for the Protection of the Marine Environment of the North-East Atlantic)

Cieľom OSPAR dohody je predchádzať a eliminovať znečistenie, aby sa ochránili morské oblasti proti škodlivým účinkom ľudských aktivít **(1)**.

Medzinárodná spolupráca na ochranu morského prostredia severovýchodného Atlantiku je dosiahnutá prostredníctvom OSPAR dohody. S prijatím Dodatku V v roku 1998 dohoda prijala komplexnejšiu zodpovednosť za ochranu životného prostredia v krajine, vrátane i jej biodiverzity. Od dohody sa očakáva, že zohrá kľúčovú úlohu ako jeden z koordinujúcich mechanizmov na pomoc členským štátom plniť záväzky rámcove smernice Európskej únie o morskej stratégii.

OSPAR dohoda bola prijatá v Paríži, Francúzsku v septembri 1992 a nadobudla platnosť v marci 1998. OSPAR dohoda nahradila Dohovor o predchádzaní znečisťovania morí loďami a lietadlami (Oslo dohovor prijatý v roku 1972) a Dohovor o predchádzaní znečisťovania morí suchozemskými zdrojmi (Parížsky dohovor prijatý v roku 1974), so zámerom poskytnúť úplný a zjednodušený prístup k riešeniu všetkých zdrojov znečistenia, ktoré by mohli mať vplyv na morské oblasti a všetky otázky týkajúce sa ochrany morského prostredia **(2)**. Naraz bola prijatá finálna deklarácia a operačný plán.

Dohoda bola podpísaná a ratifikovaná všetkými zmluvnými stranami originálnych Dohovorov z Osla a Paríža (Belgicko, Dánsko, Európska únia, Fínsko, Francúzsko, Nemecko, Írsko, Island, Holandsko, Nórsko, Portugalsko, Španielsko, Švédsko a Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska) a Luxembursko a Švajčiarsko **(3)**.

Veľká Británia ratifikovala OSPAR v roku 1998 a Dodatok V a Prílohu 3 v júni roku 2000. Sekretariát OSPAR komisie sídli v Londýne; implementácia Veľkej Británie je koordinovaná Ministerstvom pre životné prostredie, potraviny a vidiecke záležitosti (DEFRA), s účasťou rôznych ministerstiev, kompetentných orgánov a agentúr.

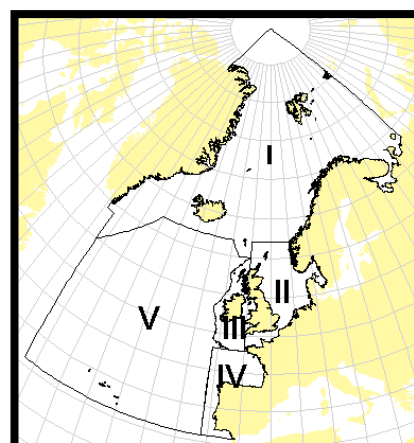
Dohoda ponecháva všetky rozhodnutia, odporúčania a zmluvy prijaté pod predchádzajúcimi dohovormi, za podmienky že ukončenie nastane prijatím nových opatrení v súlade s OSPAR. Dohoda prijala 5 stratégií pri smerovaní svojej práce. Opatrenia a programy v rámci stratégie biodiverzity zahŕňajú identifikáciu ekologických cieľov kvality pre Severné more; vytvorenie zoznamov druhov a lokalít, ktoré potrebujú ochranu; identifikácia a výber morských chránených oblastí a prevencia a kontrola nepriaznivých dopadov ľudských aktivít **(2)**.

Dohoda pozostáva z 34 článkov, 5 annexov a 3 appendixov **(4)**.

Dohoda prináša viacero definícií:

- a) **prímorská oblasť** - rozumejú sa vnútorné vody a pobrežné moria zmluvných strán, more mimo a vedľa teritoriálneho mora pod jurisdikciou pobrežného štátu v rozsahu uznanom medzinárodným právom a medzinárodné vody, zahŕňajúc dno všetkých týchto vôd a ich základovú pôdu, lokalizované v rámci nasledujúcich limitov:

- tie časti Atlantického a Severného ľadového oceánu a ich závislé moria, ktoré ležia severne od 36° severnej zemepisnej šírky a medzi 42° západnej a 51° východnej zemepisnej dĺžky (vynímajúc Baltské more a pásy ležiace na juh a východ od línií ťahaných Hasenore Head po Griben Point; od Korshage po Spodsbjerg a od Gilbjerg Head po Kullen; a od Stredozemného mora a jeho závislých morí až po priesečník rovnobežky 36° severnej zemepisnej šírky a poludník 5° 36' západnej zemepisnej dĺžky)

- tie časti Atlantického oceánu severne od 59° severnej zemepisnej šírky a medzi 44° a 42° západnej zemepisnej dĺžky.

- b) **vnútorné vody** - rozumejú sa vody základnej línie pevnín, ktorých rozloha teritoriálnych morí je meraná, prebiehajúca v prípade vodných tokov až ku hranici sladkých vôd (miesto vo vodnom toku, kde za vrcholu odlivu a v období nízkeho sladkovodného toku je značný nárast salinity kvôli prítomnosti morskej vody)
- c) **znečistenie** - rozumie sa zavádzanie látok alebo energií priamo alebo nepriamo do morskej oblasti, ktoré majú za následok alebo budú mať za následok nebezpečenstvo pre ľudské zdravie, poškodenie živých zdrojov a morských ekosystémov, poškodenie komfortu alebo ďalšieho legitímneho využívania mora.

Účastníci dohody musia dodržiavať 2 princípy:

- a) **princíp priebežnej ochrany** - na základe, ktorého majú byť prijaté preventívne opatrenia, ktoré budú zavedené, keď budú existovať rozumné dôvody na obavy, že látky alebo energie zavedené priamo alebo nepriamo do morského prostredia môžu priniesť nebezpečenstvo pre ľudského zdravie, poškodiť živé zdroje a morské ekosystémy, poškodenie komfortu alebo ďalšieho legitímneho využívania mora, aj keď nie je presvedčivý dôkaz o príčinnej súvislosti medzi vstupmi a účinkami.
- b) **princíp "znečisťovateľ platí"** - na základe, ktorého náklady na prevenciu znečistenia, kontrolu a redukciu sú hradené znečisťovateľom **(1)**.
+ najlepšie dostupné techniky (best available techniques BAT) a najlepšie enviromentálne postupy (best environmental practice BEP), zahŕňajúc čisté technológie (5)

Účastníci dohody, individuálne alebo spoločne, zaujímajú všetky možné kroky:

- a) aby predchádzali a eliminovali znečistenie prímorských oblastí zo zdrojov zemského charakteru
- b) aby predchádzali a eliminovali znečistenie skládkovaním a spaľovaním odpadov a ďalších materiálov
- c) aby predchádzali a eliminovali znečistenie z príbrežných zdrojov (príbrežné zariadenia a potrubia, z ktorých substancie alebo energia obohacujú prímorskú oblasť) **(1)**.

Medzi ďalšie právomoci, ako je ochrana biodiverzity a boj proti klimatickej zmene, OSPAR vyzýva Európske krajiny aby znížili prítomnosť chemikálií v severovýchodnom Atlantiku. Brómované spomaľovače horenia (BFR) patria medzi skúmané a monitorované substancie. OSPAR neobhaja zákaz BFR, ale spolupracuje s členskými štátmi a priemyslom, aby došlo k ich redukcii v prostredí do roku 2020 **(6)**.

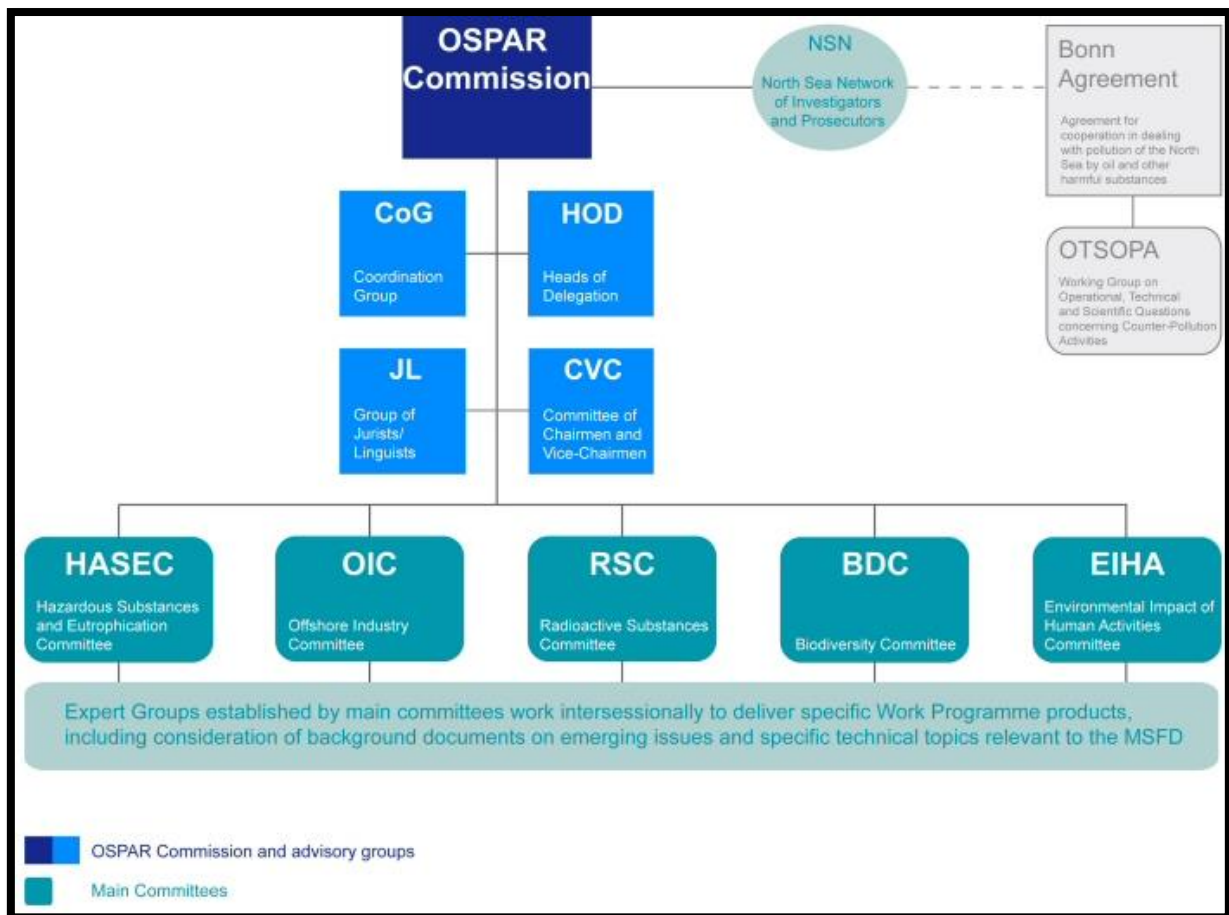
OSPAR Commission

OSPAR komisia je fórum prostredníctvom, ktorého zmluvné strany dohody spolupracujú. Komisia je tvorená zástupcami vlád 15 zmluvných strán a Európskou komisiou, reprezentujúcou Európske spoločenstvo. Každá zo zmluvných strán má 1 hlas v komisii. Dôležité rozhodnutia sa prijímajú jednomyselne, alebo s trojštvrtinovou väčšinou hlasov, v závislosti na danej problematike **(7)**.

Zriadená komisia pozostáva zo zástupcov zmluvných strán. Ich povinnosti sú:

1. dozerať na implementáciu dohody,
2. posúdiť situáciu morskej oblasti,
3. kontrolovať efektívnosť opatrení, ktoré boli prijaté,
4. zostaviť programy a opatrenia na prevenciu a elimináciu morského znečistenia,
5. vytvoríť svoj pracovný program,
6. vytvoríť nástroje potrebné na realizáciu programu **(1)**.

OSPAR komisia - OSPAR štruktúra

Strategie

Základním pilířem programu OSPAR je dokument s názvem Strategie ochrany životního prostředí v severovýchodním Atlantiku (9). V něm jsou neformálně zakotveny smluvní podmínky účastnických snah, vymezeny hlavní oblasti, kterými se konvence zabývá, propojení na evropskou legislativu a jiné programy atd. Strategie je platná od roku 2010 do roku 2020.

Dokument obsahuje 2 části: ekosystémový pilíř a 5 tematických oblastí, jež jsou defacto ekosystémovým pilířem zastřešovány a které se zabývají konkrétními oblastmi:

- biologická diverzita a ekosystémy; eutrofizace; nebezpečné látky; příbřežní průmysl ropy a plynu; radioaktivní látky.

Každá část se dotýká jednak hodnocení reálného stavu v dané oblasti, jednak následným krokům, které slouží k naplňování programových cílů vzhledem k udržitelnému využívání mořských zdrojů a poskytovaných služeb. Členové Komise vyvíjí jednotlivé strategie na základě podnětů od členských států.

Pilíře

Svrchovaným cílem je řízení lidských aktivit, které se týkají mořských oblastí za účelem zachování mořských ekosystémů, zabezpečení lidského zdraví, případně obnova poškozených přímořských oblastí vyloučením dalšího znečištění. Nadřazenými principy je Princip předběžné opatrnosti, Princip placení škod znečišťovatelem (Polluter pays p.), používání BAT & BEP, princip udržitelnosti, princip preventivních opatření a sanace noxy prioritně v místě zdroje. Zajímavostí je, že mezi roky 2010–2014 bude snaha zaměřena na podporu činnosti členských zemí v důrazem na evropskou Marine Strategy Framework directive.

Biodiverzita

Mezi cíle patří:

- zlepšení stavu ohrožených nebo vymírajících druhů
- vytvoření ekologicky koherentní sítě chráněných oblastí moře
- postupně zajistit aby lidské aktivity neovlivňovaly negativně druhy, habitaty či ekosystémy ¹
- snížit množství odpadů v oblastech OSPAR ¹
- udržet přívod energie a hladinu podmořského hluku a nepůvodních druhů ¹

Eutrofizace

Boj proti nadměrnému zatížení živinami v daných oblastech s nejvýznamnějším cílem dosáhnout a udržovat zdravé mořské prostředí bez antropogenní zátěže působící eutrofizaci. Toho lze dosáhnout postupně pomocí a) minimalizace lidské činnosti vyúsťující v eutrofizaci, což také znamená zabránit ztrátám biodiverzity, degradaci ekosystémů, přemnožení květů sinic, nedostatku kyslíku ve vodách mořského dna b) zajistit status „bezproblémové oblasti“ pro všechny oblasti dané OSPAR do roku 2020.

Nebezpečné látky (hazardous substances)

Zde je cíl OSPAR jasný – docílit obecně akceptovaných požadových / přirozených koncentrací v mořských oblastech OSPAR. Antropogenní látky by se neměly vyskytovat vůbec. Do roku 2020 omezit na nulu úniky nebezpečných látek.

Ropná plynná zátěž

Zabránit a odstranit znečištění životního prostředí způsobeného těžbou a manipulací s ropou. Do roku 2020 snížit množství unikající ropy do moří tak, aby byla tyto úniky nepoškozovaly mořské prostředí. Významným cílem navíc je do konce roku 2016 zajistit, aby byl omezen látek určených k náhradě za bezpečnější chemikálie (výjimku tvoří látky, u kterých je substituce technicky neproveditelná nebo příliš riziková).

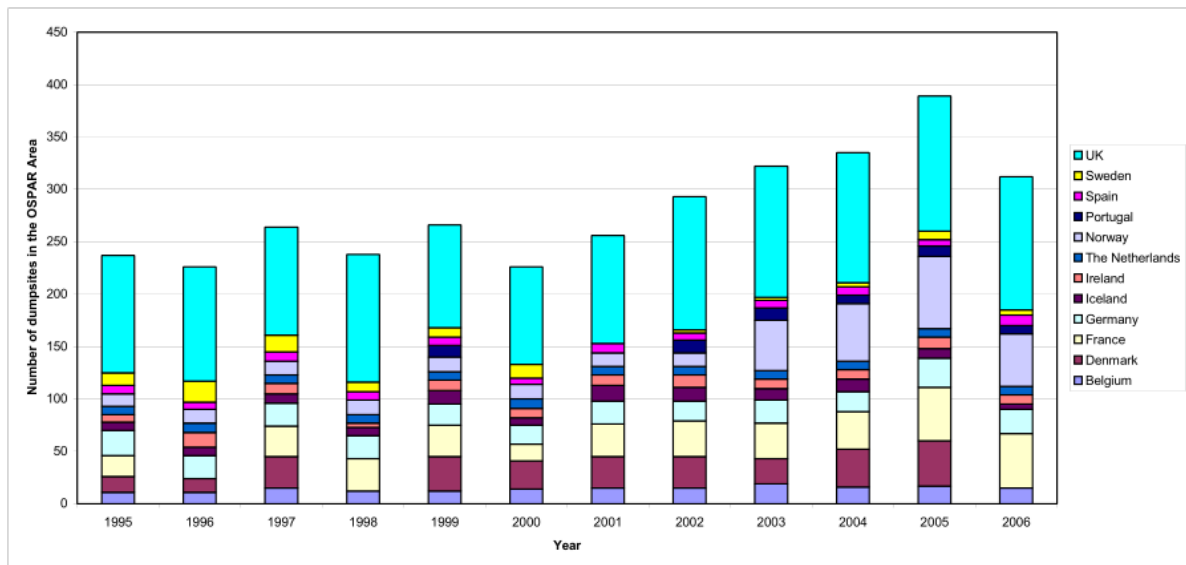
Radioaktivní látky

Cílem konvence je ochrana mořských ekosystémů před ionizujícím zářením pomocí progresivního snížení vypouštění a emisí těchto látek (opět s cílem dosáhnout požadové / nulové radioaktivity). Kromě jiného by při řešení této oblasti měla být brána technická proveditelnost nutných opatření, zákonné nakládání s mořskou vodou, možnost dálkového transportu a radiologické vlivy na biotu včetně člověka.

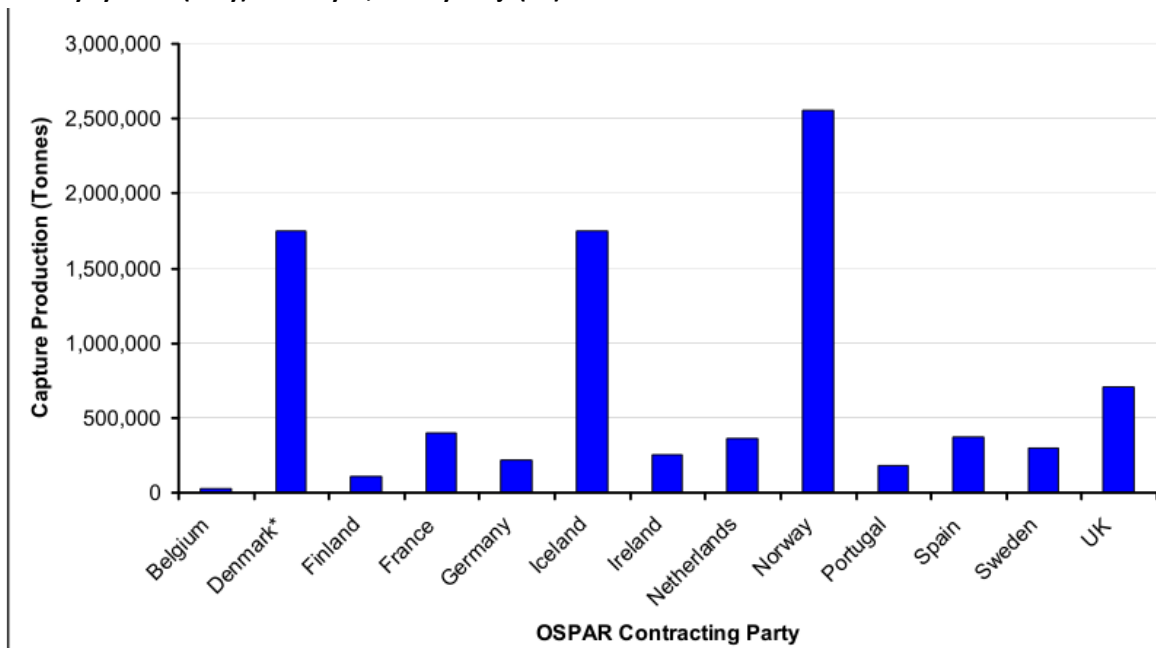
¹ V míře, která nebude působit proti ohroženým druhům, vzácným habitatům a ekosystémům v oblastech OSPAR

Praktické výstupy

Přehled množství a umístění skládek v oblastech OSPAR (10)

Průměrný rybolov (tuny) vč. Korýšů, měkkýšů aj. (11)

Závěr

Tato konvence je důkazem neustálých snah evropských zemí snižovat vliv lidské činnosti na živou přírodu. Její role je zejména zastřešující a extrahující – níže uvedený výčet je odrazem komplexnosti nutných opatření. OSPAR dává podle našeho názoru vyšší rozměr mnoha institucím národních a lokálních úrovní tím, že je propojuje, a využívá jejich poznatky v širším kontextu (např. v souvislosti s evropskou legislativou) což je její hlavní přínos.

Provázanost s dalšími projekty, metodologiemi či institucemi (nevyčerpávající výčet)

International Commission on Radiological Protection (IRCP)
Safety Standards Series of the International Atomic Energy Agency (IAEA)
Joint Convention on the Safety of Spent Fuel Management
Safety of Radioactive Waste Management and the EURATOM Basic Safety Standards
Bonn Agreement
London Convention
Helsinki Commission
Arctic Council
European Economic Area (EEA)
UNECE Convention of Long-Range Transboundary Air Pollution (LRTAP)
MARPOL 73/78 Convention
UNEP Stockholm POPs Convention
Convention on the Control of Harmful Anti-fouling Systems on Ships
North-East Atlantic Fisheries Commission
International Seabed Authority
International Maritime Organization
International Council for the Exploration of the Sea (ICES)
EU Water Framework Directive, EU Marine Strategy Framework Directive
other EU legislation.

Použitá literatúra

- 1) http://europa.eu/legislation_summaries/environment/water_protection_management/l28061_en.htm
- 2) <http://jncc.defra.gov.uk/page-1370>
- 3) http://www.ospar.org/content/content.asp?menu=01481200000000_000000_000000
- 4) http://www.ospar.org/html_documents/ospar/html/ospar_convention_e_updated_text_2007.pdf
- 5) http://www.ospar.org/content/content.asp?menu=00320109000000_000000_000000
- 6) <http://www.bsef.com/ospar-convention/>
- 7) [http://www.marbef.org/wiki/OSPAR_Convention_\(Convention_for_the_Protection_of_the_Marine_Environment_of_the_North-East_Atlantic\)_and_OSPAR_Commission](http://www.marbef.org/wiki/OSPAR_Convention_(Convention_for_the_Protection_of_the_Marine_Environment_of_the_North-East_Atlantic)_and_OSPAR_Commission)
- 8) <http://qsr2010.ospar.org/en/ch02.html>
- 9) http://ospar.org/html_documents/ospar/html/10-03e_nea_environment_strategy.pdf
- 10) http://ospar.org/v_publications/download.asp?v1=p00436
- 11) http://ospar.org/v_publications/download.asp?v1=p00465

Obrázky

- http://upload.wikimedia.org/wikipedia/en/8/8b/OSPAR_logo.png
- http://upload.wikimedia.org/wikipedia/en/thumb/c/c1/OSPAR_Convention.png/200px-OSPAR_Convention.png
- <http://www.marbef.org/m/images/thumb/f/f9/Zones.png/180px-Zones.png>
- http://www.ospar.org/content/content.asp?menu=00410108140000_000000_000000